

**THIẾT KẾ TRÒ CHƠI HỌC TẬP TRONG DẠY HỌC VIẾT VĂN
MÔN TIẾNG VIỆT CHO HỌC SINH LỚP 4
DESIGNING LEARNING GAMES IN TEACHING VIETNAMESE
WRITING FOR 4TH-GRADE STUDENTS**

Nguyễn Phước Hoàng*, Phạm Trần Thùy Linh, Trần Tấn Đạt¹

¹ Khoa Sư phạm, Trường Đại học Bạc Liêu

* nphoang@blu.edu.vn

Ngày nhận bài:

11/9/2025

Ngày chấp nhận
đăng:

05/11/2025

Keywords: 4th-grade students; writing skills; Vietnamese language; learning games, paragraph writing, essay writing

ABSTRACT

In the context of educational innovation aimed at developing students' competencies and qualities, the integration of learning games into Vietnamese language teaching at the primary level has attracted increasing interest. This study focuses on the design and implementation of learning games in teaching writing for 4th-grade students—an essential but often challenging skill to foster. A survey of current practice reveals that most teachers acknowledge the importance of learning games, yet their use remains infrequent and mainly limited to listening and speaking activities. To address this gap, the paper proposes key principles and a structured process for designing writing-focused learning games that are feasible, engaging, and connected to real-life communication contexts. Several sample games are introduced to help students generate ideas, expand vocabulary, and practice constructing coherent paragraphs and essays. The findings suggest that learning games not only enhance motivation and classroom interaction but also contribute to improving the overall quality of teaching writing in Vietnamese, aligning with the objectives of the 2018 General Education Curriculum.

TÓM TẮT

Trong bối cảnh đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực học sinh, việc vận dụng trò chơi học tập trong giảng dạy môn Tiếng Việt ở tiểu học ngày càng được quan tâm. Bài viết tập trung vào vấn đề thiết kế và tổ chức trò chơi học tập trong dạy học viết cho học sinh lớp 4, một trong những kỹ năng ngôn ngữ trọng yếu nhưng thường khó rèn luyện. Trên cơ sở khảo sát thực trạng, kết quả cho thấy đa số giáo viên nhận thức rõ vai trò quan trọng của trò chơi học tập, song việc áp dụng còn chưa thường xuyên và chủ yếu tập trung vào các kỹ năng nghe, nói. Từ đó, bài viết đề xuất nguyên tắc và quy trình thiết kế trò chơi học tập phù hợp với đặc trưng của hoạt động viết văn, đảm bảo tính vừa sức, hấp dẫn và gắn với tình huống giao tiếp thực tiễn. Một số trò chơi cụ thể được giới thiệu nhằm khuyến khích học sinh phát triển ý tưởng, rèn luyện trong quá trình viết đoạn văn và bài văn. Qua đó, trò chơi học tập không chỉ góp phần tạo hứng thú, mà còn nâng cao chất lượng dạy học viết môn Tiếng Việt lớp 4, đáp ứng mục tiêu của chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Từ khóa: học sinh lớp 4, kỹ năng viết, môn Tiếng Việt, trò chơi học tập, viết đoạn văn, viết bài văn.

1. Giới thiệu

Kỹ năng viết là một trong những năng lực quan trọng trong chương trình giáo dục phổ thông hiện nay, đặc biệt đối với học sinh (HS) tiểu học. Tuy nhiên, nhiều HS lớp 4 gặp khó khăn trong việc hình thành các đoạn văn, bài văn đầy đủ ý, mạch lạc, và sáng tạo. Truyền đạt kiến thức theo phương pháp truyền thống thường thiếu tính tương tác, dễ gây nhàm chán, dẫn đến việc HS khó tập trung và phát triển kỹ năng viết văn.

Trong bối cảnh này, việc ứng dụng trò chơi học tập vào rèn luyện kỹ năng viết đoạn văn, bài văn được coi là một giải pháp hiệu quả. Trò chơi học tập không chỉ tạo môi trường học tập HS, khơi gợi hứng thú mà còn giúp HS phát triển tư duy, khả năng sáng tạo và kỹ năng hợp tác. Nghiên cứu này nhằm thiết kế, triển khai và đánh giá hiệu quả các trò chơi học tập trong việc rèn kỹ năng viết đoạn văn, bài văn cho HS lớp 4, từ đó cung cấp cơ sở lý luận và thực tiễn cho giáo viên (GV) trong đổi mới phương pháp dạy học.

Các nghiên cứu trong và ngoài nước đã chỉ ra vai trò quan trọng của trò chơi học tập trong giáo dục tiểu học: Các nghiên cứu ở nước ngoài như tác giả Piaget (1962), HS tiểu học học hiệu quả nhất thông qua hoạt động tương tác, trò chơi và thực hành trực tiếp. Vygotsky (1978) nhấn mạnh việc học là quá trình xã hội, trong đó trò chơi đóng vai trò trung gian, giúp HS phát triển năng lực tư duy và ngôn ngữ.

Nghiên cứu tại Việt Nam, tác giả Nguyễn Thị Lan, (2019), cho thấy ứng dụng trò chơi học tập trong dạy viết đoạn văn, bài văn giúp tăng cường sự hứng thú và cải thiện chất lượng bài viết của HS.

Trò chơi học tập là một hình thức tổ chức dạy học đặc biệt, trong đó các yếu tố của trò chơi được vận dụng nhằm tạo môi trường học tập tích cực, giúp học sinh lĩnh hội tri thức, rèn kỹ năng, phát triển năng lực và phẩm chất một cách tự nhiên, chủ động và hiệu quả. Theo Đặng Thành Hưng, (2002), trò chơi học tập được chia thành 3 dạng: Trò chơi học tập phát triển nhận thức: (Các trò chơi phát triển cảm giác, tri giác, rèn luyện trí nhớ, phát triển tư duy và tưởng tượng). Trò chơi học tập phát triển các giá trị: (Thái độ, cảm xúc, tình cảm, ý chí....). Còn trò chơi học tập phát triển vận động: (Chơi bóng, leo trèo, chạy nhảy, đuổi bắt...).

Thực tế cho thấy, dạy học viết văn môn Tiếng Việt lớp 4 nói riêng, dạy học viết văn môn Tiếng Việt cấp Tiểu học nói chung sẽ hơi khô, khó tìm ý tưởng để diễn đạt dễ gây ức chế đối với HS. Do đó, giờ dạy học viết thường trầm lắng, do đó để kích thích cho HS hứng thú học tập kỹ năng viết, GV nhận thấy cần sử dụng trò chơi vào viết để tạo bầu không khí vui vẻ, sinh động, phát huy tư duy sáng tạo của từng cá nhân.

Với việc sử dụng trò chơi vào viết văn môn Tiếng Việt lớp 4 vừa giúp cho HS dễ dàng lĩnh hội kiến thức của bài học, từ đó người học có thêm động lực và hứng thú hơn rất nhiều trong việc dạy học viết văn môn Tiếng Việt vừa góp phần nâng cao được chất lượng dạy học viết môn Tiếng Việt. Trò chơi học tập dùng để dạy học viết văn môn Tiếng Việt cho HS lớp 4 có thể áp dụng vào các phần khởi động, hình thành kiến thức, ôn tập, luyện tập, củng cố kiến thức và rèn luyện tư duy nhanh nhạy, chính xác, góp phần phát triển năng lực của bản thân HS. Điều này làm tăng sự hứng thú cho HS lớp 4 trong dạy học viết văn môn Tiếng Việt cũng như mang lại hiệu quả cao giờ dạy học.

Có thể khẳng định, hiệu quả của việc áp dụng trò chơi học tập nói chung, trò chơi học tập trong dạy viết văn môn Tiếng Việt nói riêng chắc chắn sẽ kích thích được sự hứng thú cho người học và mang lại hiệu quả cao cho giờ dạy học. Tuy nhiên, thực tế qua kết quả khảo sát cho thấy vẫn có không ít người dạy chưa chú ý, hoặc có thực hiện nhưng chưa xây dựng thành hệ thống và khoa học nên hiệu quả mang lại chưa như ý mong muốn.

Nghiên cứu này có đóng góp mới ở chỗ chuyển trọng tâm từ việc “sử dụng trò chơi nói chung” sang “thiết kế trò chơi chuyên biệt cho dạy viết văn”. Khác với các công trình trước chủ yếu tập trung vào trò chơi phát triển nghe – nói hoặc trò chơi củng cố ngôn ngữ chung, nghiên cứu xây dựng một hệ thống 30 trò chơi phân loại theo ba hướng (nhận thức – cảm xúc xã hội –

vận động), kèm theo nguyên tắc thiết kế và quy trình tổ chức cụ thể để GV có thể áp dụng trực tiếp vào rèn kỹ năng viết đoạn văn và bài văn cho học sinh lớp 4. Đây là điểm mới có giá trị thực tiễn rõ rệt, có thể triển khai ngay trong bối cảnh đổi mới dạy học theo Chương trình GDPT 2018.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết được thực hiện với phương pháp thu thập tài liệu có liên quan đến nghiên cứu lý thuyết về trò chơi học tập, kỹ năng viết đoạn văn, bài văn lớp 4 các nghiên cứu trước đây. Bên cạnh đó, bài viết còn được sử dụng phương pháp khảo sát GV để đánh giá thực trạng việc sử dụng trò chơi học tập trong dạy học các kỹ năng, nhất là dạy viết môn Tiếng Việt cho HS lớp 4. Ngoài ra, bài viết còn được sử dụng phương pháp phân tích định lượng và định tính kết quả khảo sát. Trên cơ sở đó, người viết đề xuất quy trình và thiết kế trò chơi học tập trong dạy học viết môn Tiếng Việt cho HS lớp 4.

3. Kết quả nghiên cứu và bàn luận

3.1 Thực trạng việc giáo viên sử dụng trò chơi học tập trong dạy học môn Tiếng Việt cho học sinh lớp 4

Bài viết được khảo sát đối tượng là GV trực tiếp giảng dạy môn Tiếng Việt lớp 4 tại Trường Tiểu học Lê Văn Tám và Trường Tiểu học Trần Quốc Toàn trên địa bàn thành phố Bạc Liêu, tỉnh Bạc Liêu (nay là phường Bạc Liêu và phường Hiệp Thành, tỉnh Cà Mau), tổng cộng 15 người đang giảng dạy lớp 4.

1) Khảo sát nhận thức của GV về tầm quan trọng và sự cần thiết của trò chơi học tập

Mức độ nhận thức	Số GV	% GV
Rất cần thiết	7	46.7
Cần thiết	5	33.3
Bình thường	3	20

Với số liệu khảo sát trên cho thấy phần lớn GV đã có nhận thức tích cực về trò chơi học tập, xem đây là công cụ hỗ trợ dạy học hữu ích. Tuy nhiên, vẫn còn một số ít GV (20%) chưa đánh giá cao, điều này đặt ra yêu cầu cần tăng cường bồi dưỡng, tập huấn và chia sẻ kinh nghiệm để giúp họ thấy được tác dụng thiết thực của trò chơi học tập trong việc rèn luyện kỹ năng viết cho học sinh lớp 4.

2) Thực trạng sử dụng trò chơi học tập

Kết quả khảo sát về tần suất GV sử dụng trò chơi học tập trong dạy học viết văn môn Tiếng Việt lớp 4 được thể hiện ở Bảng 1.

Bảng 1. Tần suất sử dụng trò chơi học tập

Tần suất sử dụng	Số GV	% GV
Thường xuyên (≥ 2 lần/tuần)	5	33.3
Thỉnh thoảng (1 lần/tuần)	6	40
Hiếm khi (<1 lần/tuần)	4	26.7

Kết quả khảo sát 15 GV dạy Tiếng Việt lớp 4 tại 02 trường tiểu học trên địa bàn thành phố Bạc Liêu (nay là phường Bạc Liêu và phường Hiệp Thành, tỉnh Cà Mau)

Từ số liệu khảo sát cho thấy tỷ lệ GV sử dụng trò chơi học tập thường xuyên mới chỉ đạt 33,3%, tức là còn khá hạn chế. Phần lớn GV chọn sử dụng thỉnh thoảng (40%), phản ánh việc tổ chức trò chơi học tập chưa được duy trì như một phương pháp thường trực. Ngoài ra, có 26,7% GV hiếm khi áp dụng, cho thấy vẫn tồn tại thói quen dạy học truyền thống, ít đổi mới phương pháp. Như vậy, trò chơi học tập tuy được áp dụng nhưng chưa thực sự phổ biến và chưa trở thành hoạt động thường xuyên trong tiết dạy.

Cách thức tổ chức và phân công vai trò trong quá trình triển khai trò chơi học tập của GV được trình bày trong Bảng 2.

Bảng 2. Cách tổ chức trò chơi trong tiết dạy

Cách tổ chức	Số GV áp dụng	% GV
---------------------	----------------------	-------------

GV hướng dẫn trực tiếp	7	46.7
HS tự chơi/HS hướng dẫn nhau	5	33.3
Kết hợp cả hai	3	20

Bảng cho thấy GV vẫn giữ vai trò chủ đạo trong điều hành trò chơi, học sinh tự tổ chức còn hạn chế.

Qua kết quả khảo sát cho thấy, phần lớn GV (46,7%) trực tiếp điều hành trò chơi, cho thấy cách tổ chức vẫn thiên về vai trò chủ đạo của GV. Tỷ lệ HS tự tổ chức hoặc hướng dẫn lẫn nhau đạt 33,3%, phản ánh bước đầu có sự giao quyền cho HS nhưng chưa chiếm ưu thế. Chỉ 20% GV kết hợp cả hai hình thức, trong khi đây mới là cách tiếp cận phát huy tính chủ động, sáng tạo của HS. Điều này chứng tỏ trò chơi học tập hiện nay còn nặng tính truyền thụ một chiều, chưa thực sự phát huy hết vai trò trung tâm của HS.

Các kỹ năng ngôn ngữ được GV lựa chọn để áp dụng trò chơi học tập được thống kê trong Bảng 3.

Bảng 3. Các trò chơi học tập được sử dụng trong các kỹ năng

Kỹ năng	Số GV áp dụng	% GV
Nghe & Nói	7	46.7
Đọc	5	33.3
Viết	3	20

Trò chơi học tập được ưu tiên dùng trong kỹ năng Nghe – Nói, kỹ năng Viết ít được áp dụng nhất.

Với kết quả khảo sát cho thấy trò chơi học tập được tập trung nhiều vào rèn kỹ năng Nghe & Nói (46,7%), vì đây là kỹ năng dễ tổ chức trò chơi hơn, tạo không khí sôi nổi trong lớp. Còn kỹ năng Đọc chiếm 33,3%, mức độ áp dụng vừa phải. Đáng chú ý, kỹ năng Viết ít được áp dụng nhất (20%), mặc dù đây là kỹ năng trọng tâm của môn Tiếng Việt lớp 4, nhưng lại khó triển khai trò chơi học tập hơn do đặc thù yêu cầu tư duy và thời gian.

Điều này cho thấy có sự lệch hướng trong việc lựa chọn trò chơi học tập, GV ưu tiên các kỹ năng dễ tổ chức mà chưa đầu tư nhiều cho kỹ năng viết – vốn là mục tiêu trọng tâm cần rèn luyện cho HS.

Số liệu về nhóm trò chơi học tập được GV sử dụng trong quá trình giảng dạy được mô tả trong Bảng 4.

Bảng 4. Nhóm trò chơi được giáo viên sử dụng

Nhóm trò chơi học tập	Số GV áp dụng	% GV
Phát triển nhận thức	5	33.3
Phát triển giá trị	7	46.7
Phát triển vận động	3	20

GV chủ yếu sử dụng nhóm trò chơi phát triển giá trị, còn nhóm vận động ít được quan tâm.

Từ kết quả khảo sát cho thấy GV có xu hướng ưu tiên các trò chơi giá trị và nhận thức, ít quan tâm đến trò chơi vận động. Điều này chưa phù hợp với mục tiêu phát triển phẩm chất – năng lực trong môn Tiếng Việt, cho nên có thể cân nhắc lồng ghép vận động nhẹ để tăng hứng thú và năng lượng học tập của HS cũng như tạo sự hài hòa giữa các nhóm trò chơi học tập, tránh sự thiên lệch.

3) Đánh giá hiệu quả thực tế sử dụng trò chơi

Đánh giá của GV về mức độ hiệu quả của trò chơi học tập trong thực tiễn giảng dạy được thể hiện ở Bảng dưới đây.

Tiêu chí	Trung bình	% GV
Rất hiệu quả	4.0	26.7
Hiệu quả	5.6	37.3

Bình thường	1.8	12
Không hiệu quả	0.1	0.7
Hoàn toàn không hiệu quả	0.2	1.3

Đa số GV đánh giá trò chơi học tập hiệu quả, có rất ít ý kiến cho rằng trò chơi “không hiệu quả”.

Với kết quả khảo sát cho thấy trò chơi học tập được GV đánh giá cao về hiệu quả trong dạy học. Tuy nhiên, vẫn còn một bộ phận nhỏ (12%) chỉ nhìn nhận ở mức “bình thường”, điều này gợi ý cần có thêm tập huấn, chia sẻ kinh nghiệm và thiết kế trò chơi phù hợp hơn, nhất là cho những kỹ năng khó như viết. Điểm đáng mừng là gần như không có sự phản đối, điều này khẳng định trò chơi học tập đã và đang được thừa nhận như một phương pháp hữu ích, cần nhân rộng trong thực tiễn dạy học Tiếng Việt lớp 4.

3.2 Thiết kế trò chơi học tập trong dạy học viết văn môn Tiếng Việt cho học sinh lớp 4

3.2.1 Nguyên tắc thiết kế trò chơi học tập

- Trò chơi học tập phải bám sát nội dung Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn (Tiếng Việt) 2018, Sách giáo khoa Tiếng Việt lớp 4 hiện hành;
- Trò chơi học tập phải bám sát đặc điểm tâm lý, nhận thức và tư duy của học sinh lớp 4;
- Trò chơi học tập phải đảm bảo tính khoa học và tính thực tiễn;
- Trò chơi học tập phải đảm bảo tính giáo dục và sư phạm;
- Trò chơi học tập phải đảm bảo tính vừa sức;
- Trò chơi học tập phải đảm bảo tính khả thi và hiệu quả trong dạy học viết.

Việc tuân thủ nguyên tắc này sẽ giúp GV xây dựng được hệ thống trò chơi phù hợp với thực tiễn dạy học. Từ đó góp phần đổi mới phương pháp giảng dạy và nâng cao chất lượng giáo dục Tiếng Việt ở tiểu học nói chung, ở lớp 4 nói riêng.

3.2.2 Thiết kế trò chơi học tập

3.2.2.1 Thiết kế trò chơi học tập trong dạy viết đoạn văn

TT	Tên trò chơi	Phát triển nhận thức	Phát triển giá trị (cảm xúc – xã hội)	Phát triển vận động
1	Xâu chuỗi câu chuyện bí ẩn	Sắp xếp logic, cấu trúc đoạn văn, suy luận quan hệ câu		
2	Đua thuyền ý tưởng trên biển từ ngữ	Tư duy từ khóa – mở rộng câu, phát triển ý		
3	Bắt cặp từ khóa phiêu lưu	Chọn từ phù hợp ngữ cảnh – liên kết câu, diễn đạt		
4	Ai nhanh hơn? – Cuộc đua kết luận	Viết câu kết luận, tư duy nhanh, khái quát nội dung		
5	Ghép mảnh bí mật của nhà văn	Hiểu cấu trúc đoạn văn, ghép nội dung		
6	Gia đình yêu thương		Tình cảm gia đình, đạo hiếu, yêu thương	
7	Hóa thân người hùng thầm lặng		Kính trọng lao động, đồng cảm, giáo dục nghề nghiệp	

8	Trái đất cần bạn		Ý thức môi trường, tinh thần trách nhiệm xã hội.	
9	Bức tranh văn hóa quê em		Giáo dục văn hóa – thẩm mỹ, tình yêu quê hương.	
10	Tình bạn sắc màu		Cảm thông, sẻ chia, đạo đức xã hội	
11	Tiếp sức viết đoạn văn			Chạy tiếp sức: tốc độ, phản xạ, phối hợp nhóm
12	Leo bậc viết đoạn			Leo bậc: thể lực, phối hợp cơ thể
13	Nhảy ô xây đoạn			Bật nhảy, giữ thăng bằng, phối hợp đa giác quan
14	Đuổi bắt ý tưởng			Chạy nhẹ nhàng, phản xạ nhanh
15	Chuyên bóng xây đoạn			Chuyên bóng – bắt bóng: rèn luyện tay khéo, quan sát, phản xạ nhanh.

Nhóm nghiên cứu tập trung thiết kế với 15 trò chơi học tập trong dạy viết đoạn văn và được chia thành ba nhóm, gồm: phát triển nhận thức, phát triển các giá trị cảm xúc – xã hội, phát triển vận động.

Đối với học tập trò chơi phát triển nhận thức (05/15) chủ yếu giúp HS phát triển tư duy logic, kỹ năng sử dụng ngôn ngữ chính xác, linh hoạt; kích thích khả năng phản xạ ngôn ngữ, làm quen với các dạng bài viết khác nhau.

Đối với trò chơi học tập phát triển các giá trị cảm xúc – xã hội (05/15) chú trọng bồi dưỡng nhân cách, giúp HS hiểu sâu sắc nội dung bài viết; Góp phần giáo dục toàn diện, tạo mối liên hệ giữa bài học và đời sống; Phù hợp với định hướng giáo dục phát triển phẩm chất trong Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn 2018.

Còn đối với trò chơi học tập phát triển vận động (05/15) quan tâm đến việc tăng hứng thú học tập, giải tỏa tâm lý căng thẳng trong giờ học viết vốn thường tĩnh; Giúp HS rèn luyện thể chất, phát triển kỹ năng vận động phối hợp, tăng phản xạ nhanh; Tăng tính tương tác, hợp tác nhóm, xây dựng tinh thần đồng đội.

3.2.2.2 Thiết kế trò chơi học tập trong dạy viết bài văn

TT	Tên trò chơi	Phát triển nhận thức	Phát triển các giá trị (cảm xúc – xã hội)	Phát triển vận động
1	Xây nhà ý tưởng trên đỉnh núi	Lập dàn ý, tổ chức ý tưởng xác định mở – thân – kết		
2	Hành trình kể chuyện qua khu rừng	Tưởng tượng, xây dựng cốt truyện, sắp xếp tình tiết		

3	Ghép tranh kể chuyện kỳ thú	Quan sát, liên kết tranh, viết mạch lạc		
4	Đua xe miêu tả trên đường đua	Tìm từ ngữ sinh động, luyện kỹ năng miêu tả chi tiết		
5	Bí mật trong túi kỳ diệu	Tư duy sáng tạo, liên tưởng hình ảnh – vật thể vào bài viết		
6	Ghép mảnh giá trị – Viết bài văn cảm động		Bồi dưỡng lòng biết ơn, tình thân, hiếu thảo	
7	Vòng tròn chia sẻ – Viết bài về một hành động đẹp		Phát triển lòng tốt, tinh thần chia sẻ	
8	Gửi lời yêu thương – Viết thư chia sẻ		Giáo dục tình cảm gia đình, bạn bè	
9	Bảo vệ ngôi làng – Viết bài kêu gọi		Ý thức giữ gìn môi trường, công cộng	
10	Xử lý tình huống – Viết đoạn kết câu chuyện		Thái độ đúng – sai, tinh thần trách nhiệm, sự trung thực, tuân thủ nội quy	
11	Tiếp sức viết bài văn hoàn chỉnh			Chạy tiếp sức: phát triển sức bền, phản xạ nhanh, sự phối hợp nhóm.
12	Gấp ý viết văn			Gấp bằng dũa – nhặt giấy: rèn khéo tay, mắt – tay
13	Bậc thang bố cục			Leo bậc, giữ thăng bằng, phối hợp vận động
14	Bóng chuyền ý tưởng			Chuyền bóng nhẹ tay – rèn phản xạ, nhịp độ linh hoạt
15	Tìm chi tiết – Viết bài			Di chuyển, cúi nhặt – phát triển linh hoạt toàn thân

Nhóm nghiên cứu cũng thiết kế với 15 trò chơi học tập trong dạy viết bài văn và chia thành ba nhóm, gồm: phát triển nhận thức, phát triển các giá trị cảm xúc – xã hội, phát triển vận động.

Đối với trò chơi học tập phát triển nhận thức (05/15) thông qua hoạt động viết nhằm giúp HS tiếp thu kiến thức một cách nhẹ nhàng, sinh động; Tạo cơ hội cho HS luyện tập thực hành

viết có định hướng, tăng dần độ khó theo trình độ; Giúp GV phát hiện và điều chỉnh kịp thời những chỗ HS còn yếu trong kỹ năng viết.

Đối với trò chơi học tập phát triển các giá trị cảm xúc – xã hội (05/15), nhằm giúp HS diễn đạt cảm xúc một cách chân thực, tự nhiên, hình thành kỹ năng viết biểu cảm và văn tự sự; Gắn liền với hoạt động chia sẻ, tương tác nhóm, giúp hình thành kỹ năng xã hội và thái độ tích cực; Tạo điều kiện để giáo viên lồng ghép giáo dục đạo đức, giá trị sống trong giờ học.

Còn đối với trò chơi học tập phát triển vận động (05/15) tạo sự sôi nổi, hấp dẫn, tăng tính trải nghiệm thực tế và khơi dậy hứng thú học tập; Phù hợp với đặc điểm phát triển tâm – sinh lý lứa tuổi tiểu học: thích khám phá, vận động, thi đua. GV có thể tích hợp với trò chơi vận động nhẹ, tránh thụ động khi ngồi viết quá lâu.

3.2.3 Quy trình tổ chức trò chơi học tập trong dạy học viết văn

Để đảm bảo hiệu quả và tính sư phạm khi triển khai trò chơi học tập trong dạy học viết môn Tiếng Việt, GV cần tuân thủ một quy trình thiết kế và tổ chức bài bản với các bước cụ thể như sau:

Bước 1: Giới thiệu trò chơi

GV nêu rõ tên trò chơi, mục tiêu và ý nghĩa sư phạm của trò chơi. Mục tiêu cần gắn kết với nội dung cụ thể của bài học (ví dụ: củng cố kiến thức về cấu tạo đoạn văn, rèn kỹ năng dùng từ viết câu...). Việc giới thiệu rõ ràng sẽ giúp HS hiểu được mục đích học tập và tích cực tham gia.

Bước 2: Hướng dẫn cách chơi

Đây là bước quan trọng để đảm bảo HS nắm được cách tham gia một cách chủ động và hiệu quả. GV cần trình bày đầy đủ các nội dung sau:

- Tổ chức lực lượng tham gia: Xác định số lượng HS tham gia, chia đội chơi (nếu có), phân công vai trò (quản trò, trọng tài, thư ký...).
- Chuẩn bị dụng cụ chơi: Các vật liệu hỗ trợ trò chơi như giấy khổ lớn, bảng phụ, thẻ từ, tranh ảnh, bút màu, quân bài, đồng hồ bấm giờ... cần được chuẩn bị trước và sẵn sàng sử dụng.
- Nêu rõ cách chơi: Mô tả chi tiết từng thao tác mà người chơi hoặc đội chơi cần thực hiện; quy định thời gian cho mỗi lượt chơi; xác định các hành vi bị cấm để đảm bảo tính công bằng và trật tự.
- Cách xác định kết quả và tính điểm: Hướng dẫn cụ thể về tiêu chí chấm điểm, cách tính điểm thưởng – điểm phạt, nguyên tắc phân định thắng – thua hoặc lựa chọn đội/ cá nhân thắng cuộc. Nếu có phần giải đáp trò chơi (ví dụ trò chơi ô chữ, điền từ...), cần nêu rõ cách giải.

Bước 3: Tổ chức cho học sinh thực hiện trò chơi

GV điều phối trò chơi, đảm bảo HS tham gia sôi nổi, đúng luật và an toàn. Trong quá trình chơi, GV (hoặc trọng tài) quan sát, hỗ trợ nếu cần và ghi nhận diễn biến để phục vụ bước nhận xét sau đó.

Bước 4: Nhận xét và đánh giá sau trò chơi

Đây là bước có vai trò củng cố kiến thức, điều chỉnh hành vi và tạo động lực học tập. Nội dung nhận xét gồm:

- Nhận xét tinh thần tham gia: GV hoặc HS trọng tài nhận xét thái độ, sự hợp tác, tinh thần thi đua của từng đội/cá nhân. Nêu ra những ưu điểm và hạn chế để rút kinh nghiệm.
- Công bố kết quả: Trọng tài hoặc GV công bố kết quả điểm số, tuyên dương đội/cá nhân xuất sắc và trao thưởng (nếu có).
- Liên hệ kiến thức bài học: Một số HS được mời phát biểu về kiến thức, kỹ năng đã rút ra từ trò chơi, giúp gắn kết nội dung chơi với yêu cầu học tập.
- Xử lý sau trò chơi (nếu cần): GV có thể thưởng hoặc nhắc nhở, uốn nắn hành vi chưa đúng của HS để đảm bảo giáo dục toàn diện.

* Ghi chú: GV cần linh hoạt điều chỉnh quy trình tùy theo điều kiện lớp học, đặc điểm HS và nội dung bài học cụ thể. Mỗi bước nên được triển khai ngắn gọn, sinh động, đảm bảo tiết

kiệm thời gian nhưng vẫn đạt mục tiêu dạy học. Lưu ý, thời gian mỗi trò chơi không quá 15 phút để giữ hứng thú.

4. Kết luận

Nghiên cứu này cho thấy việc ứng dụng trò chơi học tập trong dạy học viết đoạn văn và bài văn cho HS lớp 4 là một giải pháp hiệu quả, góp phần nâng cao chất lượng học tập và phát triển toàn diện năng lực của HS. Kết quả khảo sát thực trạng tại các trường tiểu học cho thấy: phần lớn GV đã nhận thức được tầm quan trọng của trò chơi học tập, nhưng mức độ áp dụng thường xuyên còn hạn chế; cách tổ chức trò chơi chủ yếu do GV hướng dẫn trực tiếp, HS tự tổ chức hoặc kết hợp chưa phổ biến; kỹ năng viết là kỹ năng ít được tổ chức trò chơi nhất, trong khi đây là mục tiêu trọng tâm cần rèn luyện.

Trên cơ sở đó, nghiên cứu đã thiết kế 30 trò chơi học tập (15 trò chơi rèn kỹ năng viết đoạn văn, 15 trò chơi rèn kỹ năng viết bài văn), được chia thành ba nhóm: phát triển nhận thức, phát triển các giá trị cảm xúc – xã hội và phát triển vận động. Mỗi nhóm trò chơi học tập đều được xây dựng theo nguyên tắc bám sát chương trình giáo dục, đặc điểm tâm lý HS lớp 4, đảm bảo tính khoa học, khả thi và vừa sức. Trò chơi học tập phát triển nhận thức giúp rèn luyện tư duy logic, kỹ năng sử dụng ngôn ngữ chính xác và linh hoạt; trò chơi học tập phát triển các giá trị cảm xúc – xã hội góp phần hình thành phẩm chất, thái độ tích cực và kỹ năng xã hội; trò chơi học tập phát triển vận động tăng hứng thú, tạo môi trường học tập năng động, đồng thời rèn luyện thể chất và kỹ năng phối hợp nhóm.

Có thể khẳng định, việc tổ chức trò chơi học tập trong dạy học viết không chỉ tạo hứng thú, tăng động lực học tập cho HS mà còn góp phần hình thành năng lực viết độc lập, sáng tạo và toàn diện. Tuy nhiên, để phát huy tối đa hiệu quả, GV cần tiếp tục bồi dưỡng kỹ năng thiết kế và tổ chức trò chơi, linh hoạt lồng ghép các nhóm trò chơi, đặc biệt chú trọng kỹ năng viết – vốn thường ít được khai thác.

Như vậy, trò chơi học tập là công cụ giáo dục hữu ích, cần được áp dụng một cách bài bản, khoa học và thường xuyên trong các tiết học viết môn Tiếng Việt lớp 4, góp phần đổi mới phương pháp dạy học, nâng cao chất lượng giáo dục và phát triển phẩm chất – năng lực HS theo định hướng của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn – Tiếng Việt lớp 4*. Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Đặng Thành Hưng. (2002). *Trò chơi học tập – lý thuyết và ứng dụng trong giáo dục tiểu học*. Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Nguyễn Thị Lan. (2019). *Ứng dụng trò chơi học tập trong dạy viết đoạn văn cho học sinh tiểu học*. Tạp chí Khoa học Giáo dục, 45(2), 56–63.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. New York: W. W. Norton & Company.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.